

Izjava — Izvzemni ponedeljek — vsak dan jutraj. — Uredništvo: ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadstropje. — Dopolni naj se pošiljajo uredništvu. — Nepravilna pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. — Izdajatelj in odgovorni urednik Stefan Godina. — Lastnik koncesije lista Edinosti. — Tisk tiskarne Edinost. — Naročnina znaša na mesec L. 6.—, pol leta L. 32.— in celo leto L. 60.—. — Telefon uredništva in uprave št. 11-57.

EDINOST

Posameznik 20 stotink v Trstu in okolici po 20 stotink. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone (72 mm). — Oglasi trgovcev in obrtnikov po 40 stotink, osmrtnice, zahvale, poslanice in vabila po L. 1.—, oglasi damskih zavodov po L. 2.—. — Malt oglasi po 30 stotink beseda, najmanj pa L. 2.—. — Oglasi naročnina in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

D'Annunzio bo zletel z Reke na aeroplanu

Opatijska pogajanja se nadaljujejo — Uradno ugotovljene izgube vladnih čet od 24. do 28. dec.

Milanski »Avanti« komentira sedanjí položaj z ozirom na D'Annunzija na sledeči drastični in interesantni način: »Giulitti je res velik mož. Velik buržoazijski politični mož. To se pravi: umetnik v malih sredstvih. Ve, iz kake stvari je narejen literarni heroizem, ne, da ne gre za nič drugega ko za obliko — erotizma. Treba ga le polagoma pomiriti, počasi, počasi, brez razburjenja in ekscitacije. Pred vsem pa, da se ga ne sme razsrditi. Mrzli curki smešnosti veljajo več v takem slučaju, nego pa razgrajevanje. Zato se Giulitti igra z D'Annunziji kakor mačka z miško. Je to sicer nekoliko tragična šala, če hočemo, kajti med natezanjem sem in tja diplomatičnega ubogi vojak izgubil kožo. Ali je to tudi igra, ki se močno bliža burki za tiste, ki so nje žrtve.

In tisti drugi heroji, kaj delajo? Kje je vojaška zarota? Kje so tiste sile, ki so bile pripravljene planiti na trg, oborožene od ogorčenja osvete? Kam so se poskrili tisti, ki so zadnje dni kazali toliko srčnosti proti — obnemoglim?

Vojaška revolucija reška je odložena. Je odmor. Giulitti naganja D'Annunzija, a pesnik — potem, ko je dal proletarski nevednosti lep vzgled, kako se more poživljati na zakon in domovino — odjenjuje.

Ta prazna politika (D'Annunzianška), narejena iz velikih besed in ciljev, ne more biti politika socialistov... Naj le Rečani napravijo svojo revolucijo. In potem bomo videli mil!

Kako pravilno ocenjuje »Avanti« D'Annunzijevo heroizem, reši, da je narejen iz velikih besed in ciljev, priča ves presenetljivo nagli razvoj reševanja reškega konflikta. D'Annunzio je vendar napovedal »vojno« Italiji radi Rapalske pogodbe; preko njegovega trupla bodo morali tisti, ki bi hoteli udeležiti to pogodbo. Ali Reka, ali smrt! To je bila Gabrielova parola.

Pravi zakrknjenec ali bedak bi moral biti tisti, ki bi hotel trditi, da je ta heroizem — dim! Cim pa je videl D'Annunzio, da nečemu polagati svojih trupel — drugi — ne na Reki, ne v Dalmaciji, ne v Italiji, in da so vsi tisti junaki pripravljeni položiti na žrtev njegove »svete stvari« le nekaj kričanja po ulicah — je lepo odnehal in njegova odposlanca sta kar hitla s pripoznanjem — Rapalske pogodbe! Tako je D'Annunzio sam heroično odtegnil svoj vojni podlago.

Na razgovorih v Opatiji z generalom Ferrero sta odposlanca D'Annunzija oficijelno sporočila, da je D'Annunzio vso oblast izročil reškemu občinskemu zastopniku, da je torej — abdiciral. Visoko je jeznil svojega vranca gospodarja in edinega upravičenega predstavitelja »reške volje« in ko se je zdelo, da se najvišje vspenja v sedlu, so mu vajeti zdrknili iz rok... Saj ima vendar prav »Avanti«, ko pravi, da je D'Annunzijevo heroizem sestavljen le iz »velikih besed«!

Zdaj se bliža še zadnji, zaključni akt te tragikomedije, kakor javljajo italijanski listi: občinski svet reške odveže D'Annunzio od njegove prisage, a D'Annunzio odveže svoje legionarje od prisage. — Praznejše formalnosti še ni videl svet. Kakor da bi hotel trgovci, ki je izgubil vse in je berač, hotel se le formalno odpustiti svoje služabništvo in mu dovoliti milostino, da si more — iskati druge službe! Zato tudi ne moremo prav razumeti, o čem prav za prav se imajo vršiti nadaljna pogajanja. Raz-

palska pogodba je pripoznana. Govore mnogo o pristanišču Baroš in Delti, ki da ne smeta pripasti Jugoslaviji. Kolikor smo doznali mi od zanesljive strani, so tudi v tem pogledu že sklenjeni dogovori. In tudi, če bi se imelo kaj novega skleniti, to bo morala Italija — bi rekli mi — dogovarjati z Jugoslavijo in ne z odposlanci D'Annunzija! Ta je menda doigral svojo igro na Reki. Si bo moral že iskati drugega objekta za uveljavljanje svojega heroizma. Nekaj glasovi iz Italije pravijo, da ga hočejo povabiti v Italijo, da prevzame vodstvo boja proti italijanskemu boljševizmu. Če bi se to uresničilo, bi bilo le čestitati italijanskim — boljševikom. Boljšega zaveznika ne bi mogli imeti! — Drugi sodijo zopet, da se poda D'Annunzio v inozemstvo, da bo jedel tam sicer trpi kruh emigrantstva in razmišljal o — nehalno domovine, se paš tako rado dogaja — velikim možem. Pa že najde tolažbe: saj je pesnik in vedno so mu bile naklonjene... Muze.

Z opatijske konference

OPATIJA, 30. Danes predpoldne je prišel v Opatijo general Caviglia ter je spet odpotoval popoldne. On se ne udeležuje osebno pogajanj za določitev točk sporazuma glede Reke, ker vrši pogajanja pod njegovim vodstvom general Ferrero.

OPATIJA, 30. Četrti pogovor z reškimi zastopniki se je vršil danes predpoldne od 11 do 12. Popoldne se je pogovor nadaljeval, da se uredijo nekatere podrobnosti postranske važnosti. Premirje je bilo podaljšano do polnoči.

Uradno ugotovljene izgube vladnih čet

RIM, 30. Uradno ugotovljene izgube vladnih čet dne 24, 25, 26, 27, in 28. decembra vsled reških dogodkov so sledeče: samo en oficir ubit, in sleer karabinerski poročnik De Paoli, neapoljskega bataljona, 10 oficirjev ranjenih. Med moštvo znaša število mrtvih 4, in sleer 2 alpinca in 2 karabinerja. Ranjenih je 136, izgubljenih 203, ki pa se bodo kmalu zopet zasledili in se bodo mogli povrniti v oddelke na podlagi dogovora, ki se pripravljajo.

D'Annunzio zapusti Reko v aeroplanu

OPATIJA, 30. D'Annunzijevo zvečer je popolnoma otemnela. Ta silni diktator, ki je bil še do pred par dnevi prvovrsten primer posebejne megalomanije, je stopil popolnoma v ozadje. Ne ve se sicer, kaj se je zgodilo na Reki, da je moral izročiti vso oblast v roke županu Gigante in reškim prvakov in domaćinov, v katerih imenu se vodijo sedanja pogajanja v vili Gizele v Opatiji z generalom Ferrerom. Nekaj pa je moralo vplivati na besnega D'Annunzija, da se je odločil za ta poniževalni korak, naj bo to poizkušena vstaja reških domaćinov ali pa streli z vojnih ladij, ki so hudo pretresli njegovo pavljiško palačo.

Včeraj je poslal D'Annunzio v svet zrakovjavo, v kateri javlja svoj sklep zapustiti Reko, čim se srečno končajo opatijska pogajanja in čim bo določena usoda Reke v vseh podrobnostih. V zrakovjavi pravi D'Annunzio dalje, da odleti z Reke v aeroplanu. Ni pa povedal kam misli zleteti.

Regucni v Jugoslaviji

KRALJEVICA, 28. V Puntu so razorožili štiri ardit. Begunci iz Baške so se časno rešili na otok Crvič, odkoder so jih snoči z motornim čolnom prepeljali v Senj. Na otoku je še mnogo našega pobeglega občinstva.

Delo verifikacijskega odbora

BELGRAD, 29. Verifikacijski odbor je danes pretresal volilne spise iz Črne gore. Verificirani bodo vsi črnogorski mandati. Zdaj se pozivajo vsi oni kandidati, ki prihajajo na mesto odstopivših poslancev.

Boj za ministrske portfelje

BELGRAD, 29. Pogajanja o razdelitvi portfeljev se nadaljujejo. Po predlogu g. Velizarja Jankovića, ki ga je stalvil sinovič g. Draškovića, bi obe stranki imeli predložiti po dve ministrski listi, danes pa bi se imelo odločiti, katera od njih se sprejme. Do tega trenutka še ni upanja za sporazum. Najbolj ga ovira vprašanje listnice za agrarno reformo, katere radikali nikakor nečajo prepušiti demokratu.

Pašić vrnil mandat regentu. — Borba za portfelje razbila pogajanja

BELGRAD, 29. Včeraj popoldne se je vršila skupna seja demokratskega kluba, na kateri se je razpravljalo o sestavi vlade. Sporazum je bil že v načelu sklenjen in v vseh programnih točkah

sprejet in tle so že razdeljene ministrske listnice, razen za agrarno reformo. Za to listnico so se borili demokrati kakor radikali, tako da je prišlo do kritičnih trenutkov v pogajanjih. Radikali so utemeljevali svojo zahtevo, da morajo dobiti listnico agrarne reforme, tudi s tem, ker sicer muslimanski klub ne bi mogel stopiti v vlado. Muslimanski klub se ne bi mogel zadovoljiti s tem, da dobi portfelj ministristva agr

Prisotni severni del Slezvika. Danski člani 254, 255 in 256. IX. del pogodbe določajo, da bodo morale države, katerim so bila odstopljena nemška ozemlja, plačati reparacijski komisiji: 1. en del nemškega dolga, kolikor je znašal dne 1. avgusta 1914; 2. en del nemškega državnega dolga; kolikor je znašal dne 1. avgusta 1914, in sicer dežel, h katerim so spadali odstopljeni kraji (n. pr. Prusija); 3. vrednost državnega imetja in imetja nemških držav na teh ozemljih. Komisiji je bilo naloženo določiti svote, ki jih predvidjajo omenjeni trije paragrafi. S svojim sklepom od 14. decembra je določila reparacijska komisija svote, ki jo mora plačati Danska, na 65 milijonov mark v zlatu. Ta svota je bila izplačana s strani komisije dne 25. decembra ter je bila vključena v prilog nemški vladi na račun svot, ki se ji dolgujejo za povračila.

Razkol v francoski socialistični stranki. TOURS, 29. Socialistični kongres je s 2288 glasovi proti 1022 glasovom in pri vzdrževanju 44 glasov odobril resolucijo Cachin-Frossard, katere razglasi pristop k tretji moskovski internacionali. Pauli je izjavil, da je na podlagi glasovanja postal kongres komunističen in da bo vsled tega francoska socialistična stranka mednarodnega delavca nadaljevala danes svoja dela v drugi dvorani. Razkol je torej gotov. Danes bosta zasedala dva kongresa.

Grški odgovor na zaveznikiško noto. ATENE, 28. Ministrski predsednik Rallis je izročil angleškemu, francoskemu in italijanskemu ministru izjavo, s katero odgovarja na zaveznikiško noto z dne 3. t. m.

Razglasitev ustavnega statuta v Julijski Benečiji

RIM, 30. N. V. kralj je podpisal danes predpoldne odlok, s katerim se razteza razglasitev ustavnega statuta kraljevine, kakor je bila odredjena za Trideninsko Benečijo s kr. odlokom od 26. oktobra 1920, št. 1513, tudi na ozemlje, ki je anektirano na podlagi rapalske pogodbe.

Razglasitev statuta se izvrši torej v Julijski Benečiji iz istih razlogov in v istih mejah, kot je razloženo v poročilu ministrskega predsednika kralju, ki je bilo objavljeno v »Gazzetta Ufficiale« od 5. novembra t. l. (Stefani.)

Idrija — ogrožena

V tržaškem »Lavoratore« od 5. t. m. je objavil posl. Alessandro članek »Rudniški problemi v Julijski Benečiji«. Iz katerega posnemamo, da se vrši sedaj v Rimu boj med F. I. A. M. (laško zvezno rudniških uslužbencev) in med rudniško družbo iz Monte Annata, radi vprašanja, komu naj se izroči uprava in izkoriščanje sedaj državnih rudnikov v naši deželi, v prvi vrsti onih v Idriji, Rablju in Labinju. Boj gre torej med socialistično (delavsko) organizacijo in med kapitalistično družbo. Ker se to vprašanje tiče predvsem bodočnosti Idrije, bodi nam dovoljena odkrita beseda.

Brezdvomno bi bilo v korist Idrije, da država sama vodi rudnik v svoji režiji, ker je dolžnost države, da skrbi za obstanek prebivalstva brez ozira na pasivno bilanco enega ali drugega podjetja. Samo država lahko poravnava izgubo v tem podjetju z dobičkom v drugem. Vsaka kapitalistična družba bi pa gledala le na to, da napravi v najkrajšem času iz rudnika čim večje dobičke; bodočnost rudnika bi ji bila pri sreči le v toliko, da ne bi bil rudnik izčrpan prej, dokler ona nima kritih svojih eventualnih investicij. Pobirala bi iz jame brezobzirno le bogatejšo rudo, kar bi ji prinašalo velike dobičke; ubožnejše rude, z malo vsebino živega srebra, ki se morejo plodno izrabljati le istočasno s težko, bogato rudo, da se na ta način pokrije primanjkljaj pri revnejši rudi — bi pa tako dobička lačna kapitalist. družba opustila in rudnik bi bil izčrpan v najkrajšem času. Pripomniti moramo, da je že nemška uprava med vojno idrijski rudnik naravnost oropala in s tem težko grešila na rudnikovi bodočnosti. Vse naprave so izrabljene, le za silo popravljene, in se je le čuditi, da se more pri teh razmerah obrat nadaljevati brez večjih nesreč. Potreba velikih investicij je nujna. Novih naprav na nihče ne izvršuje lažje, nego država; ona najlažje oskrbuje parne kotle in žgalske peči s kurivom, Dieslove motorje z oljem, in nabavlja vse druge nečiste potrebščine, ki niso samo drage, ampak jih privatnik sploh le s težavo dobi.

Privatna družba bi pa bila Idriji nevarna tudi v narodnostnem oziru. Ona bi mnogo lažje importirala tuje delavstvo, poduradništvo in uradništvo; domaćini bi se pa odpustili, valed česar bi že sedaj občutna brezposelnost le naslašala.

Nekoliko ugodnejši bi bil položaj, ako bi delavska organizacija (naj že ima to ali ono ime in obliko) dobila v svoje roke upravo rudnika. Nabava materialij bi s tem še ne bila olajšana, pač pa bi skušalo delavstvo v svojem lastnem interesu dvigniti rentabilnost podjetja, ne da bi hotelo rudnik čez noč izropati. Pa metna uprava, ki ji ni na tem, da obogati na nepošten način, ampak ima v mislih le, kako bi mogla čim dlje časa pošteno prerediti svoje delavstvo, tako uprava bi lahko še dolgo, dolgo let dajala kruha idrijskemu prebivalstvu. Ko nečno bi bilo še pričakovati, da bi uprava, kjer bi tudi domače delavstvo imelo kaj besede, ne postopala tako po mačehovski proti Idriji kot dosedanja.

Neodpustna napaka avstrijske uprave je bila, da ni zadostno izrabljala vodnih sil. Se le med vojno se je pričelo s predpripravi za novo električno centralo (na Marofu) a ostalo je le pri začetku; kar se je napravilo, sedaj razpada. Z elektrifikacijo gonilne sile prihranilo bi se bilo lahko vse kurivo pri številnih parnih strojih, ki gonijo različne stroje in zlasti vodne sesalce. Število zadnjih bi se bilo lahko pomnožilo v taki meri, da bi se moglo kopati v jami tudi v takih krajih, kjer se danes vsled vode, oziroma vodne nevarnosti, ne sme. Goto-vo je, da bi država, ali tudi rudarska organizacija izrabila vsa sredstva za čim daljši obstanek idrijskega rudnika, med tem pa pripravljala tla za kako novo industrijo. Kapitalistična družba bi pa škrebela le za to, da v malo letih napolni žepe svojih akcijonarjev; kaj ji mar, če s tem izroči bedi nekaj tisoč idrijskih prebivalcev?

Želeči je torej, da ali država obdrži upravo rudnika, ali jo pa izroči delavstvu.

Uvodom navedeni članek treba popraviti v toliko, da je Idrija pri zadnjem ljudskem šteju imela brez otrok izpod 6. leta komaj 3 odstotke analfabetov in ne 15 odstotkov; danes je ta odstotek še manjši, — če izvzamemo priseljenke druge narodnosti.

Domače vesti

† Grof Alfred Coronini. Umrli je v Gorici grof Alfred Coronini, veleposelnik, bivši slovenski doželni in državni poslanec. Pokojnik je bil pravi plemenitaš ne le po rojstvu, ampak tudi po mišljenju in čustvovanju. »Goriška Straža« je prinesla zanimivo in pristno karakteristiko individualnosti tega znamenitega moža — poštenjaka, ki je svedel intenzivno posezel v javno življenje tržaških Slovencev. Dolni smo spominu pokojnika, da tudi mi posnemamo besedo po goriskem listu.

Ivan Orliva. S smrtjo tega moža je izginila iz vrst tukajšnje socialne demokracije osebnost, ki ji je bila resnica v čast; človek, ki si ga moral spoštovati, in politik čistega srca. Pisec teh vrstic ga je poznal kakih trideset let, a izpizgal ga je do globine, ko sta par let stanovala s svojima rodbinama v isti hiši. Bili smo v vsakdanjih stikih med seboj. Nikdar ni bilo iz njegovih ust trpke besede, ki bi neprijetno zadela koga drugega. Tudi, če ga je kaj bolelo, je bil vedno prijazno in vedno skromen, ljubezni in pripravljen za vsako uslugo — je bil pokojni Orliva. Zdelo se mi je, kakor da je izključeno, da bi mogel ta človek priti s kom v osebne spore. — Tudi v politični razpravljanja sva se zapletla včasih. In tudi politik Orliva me je prišilil v spoštovanje. Prepričan socialen demokrat, vrsnik pokojnega Učerkarja, o četrtaške socialne demokracije, globoko uverjen v misli socialne-demokracije misli, neomajen v svojih naziranjih: je bil Orliva vedno koncilijanten in uglasen v obliki razprave, pa vendar rad poslušal tudi nasprotno argumente, ki je reagiral nanje a čistostjo svojega političnega uverjenja. Tudi kot politiku mu beseda ni bila nikoli žaljiva za drugo miselnost. Ravno zato, ker je spoštoval vsako mnenje, si moral visoko spoštovati tudi njega — socialista Orliva. Dolgo vrsto let je stal zvesto in v zgodovino v vrstah svoje stranke — dobojeval je. Z vsa iskrenostjo duše mu pokladam to spomencelko na grob.

Imenovanje pri južni železnici. Nadzornik Fran Vidic, načelnik komercialnega oddelka pri obratnem ravnateljstvu južne železnice v Ljubljani, je imenovan višjim nadzornikom.

Opozoritev. V občini Trnovo pri Gorici je bil v poletju 1917, in sicer v vasici Nemci blizu »debele jelke«, ustreljen enoletni prostovoljec Planč s Stajerskega. Čulo se je, da je dva meseca pozneje došla pomilostitev, ker je bil sodnik zagrozen Nemec, tiščal na usmritev v odsotnosti generala Hrozny-a, ki bi ga gotovo ne pustil obsoditi v smrt. Ker se bodo posamezne grobovi odpirali in se trupla prenosila na skupno grobišče, se opozarjajo starši, za slučaj ekshumacije in prevoza v Jugoslovanski listi v Jugoslovanski in na Stajerskem naj ponatisnejo.

Učiteljsko in nova regulacija plač. Ze dije časa je bilo učiteljsko v dvomu glede svoje prave plače.

kajti ono, kar je dobivalo že takom enega leta, je bilo le nekakšna provizorična plača. Tudi nam dosedajni dohodki še niso več ustrezali z ozirom na narašč